

LIETUVIŲ KALBA

Rekomendacijos dualinės sistemos įgyvendinimui, remiantis projekto IO rezultatais

Rengėjas: Claus Brand Cristensen - CELF, Danija

Internetinė svetainė: <http://dual.krzyzowa.org.pl/>

Šis leidinys finansuotas Europos Komisijos lėšomis. Šiame leidinyje pateikta informacija atspindi požiūrį ir nuomonę leidinio autorių, todėl Europos Komisija ir Nacionalinė Erasmus+ Agentūra neatsako už leidinyje pateiktos informacijos panaudojimą ir turinį.

TURINYS

Rekomendacijos dualinės sistemos įgyvendinimui, remiantis projekto IO rezultatais

Bendrosios rekomendacijos.....	3
Rekomendacijos šalims, kurios nori sukurti dualinę sistemą.....	3
Rekomendacijos šalims, kurios nori sustiprinti esamą dualinę sistemą	4
Rekomendacijos kiekvienai šaliai:	4
Lenkija	4
Santrauka	4
Stipriosios pusės	4
Silpnosios pusės.....	4
Rekomendacijos.....	4
Mokykloms	4
Mokiniam	5
Darbdaviams	5
Asmenims/institucijoms, suinteresuotoms profesiniu mokymu ir darbo rinka	5
Vokietija	5
Santrauka	5
Stipriosios pusės	5
Silpnosios pusės.....	5
Rekomendacijos:	5
Danija	6
Santrauka	6
Bibliografinis tyrimas	6
Ankstyvas iškritimas iš mokyklos	7
Reputacija	7
Profesinio mokymo sistemos reforma	7
Pameistrystės galimybių suteikimas	7
Stipriosios pusės	8
Silpnosios pusės.....	8
Rekomendacijos.....	8
Lietuva	8
Santrauka	8
Stipriosios pusės	8
Silpnosios pusės.....	9
Rekomendacijos.....	9
Mokykloms	9
Darbovietėms.....	9

Bendrosios rekomendacijos:

Profesinis mokymas turi judėti į priekį kartu su laiku. Tai reiškia, kad jis profesijos mokytis nusprendusiam jaunimui turi užtikrinti daug galimybių, pvz. per pameistrystę (papildoma kvalifikacija studentams, turintiems gabumų); taip pat užtikrinti galimybes pabaigus profesinį mokymą siekti aukštojo mokslo. Profesinis mokymas turi būti atvira, pralaidi ir lanksti sistema, kurioje būtų įmanomas perėjimas nuo vienos mokymosi krypties prie kitos, o taip pat nuo vienos ugdymo sistemos prie kitos (galimybė įgyti aukštąjį išsilavinimą) per įgytų kompetencijų pripažinimą. Trys žemiau pateikti punktai iš mūsų IO1 tyrimo numato aukščiau minėtas rekomendacijas:

- Reikia didinti profesinio mokymo patrauklumą;
- Didinti praktinio mokymo prieinamumą;
- Laisvos kvalifikacijos patobulinimo galimybės per perėjimą iš profesinio mokymo sistemos į aukštojo mokslo sistemą. Perėjimo nuo pameistrystės į aukštąjį mokslą ir atvirkščiai galimybių didinimas yra labai svarbus dalykas socialinio teisingumo ir saugumo specialistams.

Remdamiesi savo atliktu tyrimu, taip pat galime rekomenduoti, kad dėmesys būtų sutelkiamas į profesinio mokymo diferencijavimą, pvz. silpnesniems studentams, normaliems studentams ir studentams, turintiems didesnius teorinius ir praktinius gebėjimus. Pavyzdžiui, neseniai įvykdytoje profesinio mokymo reformoje Danijoje, tai buvo vienas iš pagrindinių dalykų. Bet jeigu įvyktų profesinio mokymo atkūrimas ar atgaivinimas, nepakaktų žiūrėti tik į patį profesinį mokymą, reiktų atkreipti dėmesį ir į pradinio bei žemesniojo vidurinio ugdymo sistemą, nes čia padedamas pagrindas tolimesniam ugdymui. Taip pat būtina pažvelgti ir į orientavimo sistemas ir sutelkti dėmesį į pirminį socializacijos lygmenį, būtent tėvus, nes šie faktoriai labai svarbūs jaunų žmonių mokymosi srities pasirinkimui:

- Bendrasis ugdymas turėtų būti labiau siejamas su darbo rinkos realijomis ir svarbiausiais dalykais, pvz. aritmetika, rašyba ar gamtos mokslai;
- Tėvų vaidmuo taip pat yra problematiškas, nes tėvai daugelyje šalių daro didelę įtaką savo vaikų profesijos pasirinkimui ir verčia juos pasirinkti mokymosi kryptis, kurios jiems netinka.

Galiausiai, mūsų darbas su mokymo moduliais ir IO2 ir IO3 vadovais parodė kitą svarbų dalyką, o būtent profesinio mokymo sistemos prasmės ir sėkmės institucinio aspekto svarbą. Remiantis Danijos ir Vokietijos atvejais (nors ir institucinė struktūra šiose dviejose šalyse ir profesinio mokymo sistemos yra gana skirtingos), tarp pagrindinių socialinių partnerių yra tvirtas socialinis susitarimas, kuris įteisina abiejų sistemų teisinį pagrindą ir finansinę schemą.

Rekomendacijos šalims, kurios nori sukurti dualinę sistemą

Žemiau išvardinome kai kurias konkrečias rekomendacijas, paremtas projekte atliktu tyrimu, tačiau svarbu turėti omenyje, kad šalia keturių dalyvių (studentų, mokytojų, darbdavių ir darbo rinka besidominčių institucijų), mes išsikėlėme uždavinį atlikti tyrimą projekte. Mums taip pat reikia pažvelgti į sisteminį lygmenį, pvz. socialinį susitarimą ir institucinę struktūrą, kaip aprašyta aukščiau pateiktose rekomendacijose. Jeigu būtų sukurta ir įgyvendinta dualinė profesinio mokymo sistema, reiktų sustiprinti pasitikėjimą tarp pagrindinių socialinių partnerių, sukurti teisinį pagrindą su atsvarų mechanizmu¹ ir finansinę schemą, kuri būtų naudinga visoms šalims. Bet, žinoma, Jums reikia pradėti raidą nuo ten, kur Jūs esate dabar:

- Profesinio mokymo programos turėtų būti labai pritaikytos prie besikeičiančių visuomenės poreikių tiek bendrai, tiek darbo rinkos požiūriu;

¹ https://en.wikipedia.org/wiki/Separation_of_powers#Checks_and_balances

- Turėtų būti pusiausvyra tarp praktinio ir teorinio mokymo. Praktinė dalis turėtų būti vykdoma darbo vietoje taip, kad studentams nuo pat pradžių formuotųsi „darbinės prievolės“ mentalitetas ir kad jie mokytųsi modernių darbo metodų;
- Reikalinga vyriausybės ir darbdavių parama;
- Geresnis profesinio mokymo partnerių tinklas (darbovietės, mokyklos, biržos);
- Gera organizacija mokyklos, darbovietės viduje ir tarp visų institucijų.
- Kiekvienam studentui po baigimo turėtų būti duota pakankamai laiko, kad jis ar ji galėtų prisitaikyti prie naujų reikalavimų. Daugelyje darboviečių studentai tokios galimybės neturi.

Rekomendacijos šalims, kurios nori sustiprinti esamą dualinę sistemą

Tiek Danija, tiek Vokietija turi labai senas ir gerai sukurtas profesinio mokymo sistemas, paremtas dualine sistema. Nors sistemos abiejose šalyse yra gana skirtingos – paremtos skirtingais socialiniais susitarimais ir turinčios skirtingas institucines struktūras dėl, pvz. socialinių partnerių, visos keturios mūsų šiame projekte tirtos grupės yra labai patenkintos jomis abiem. Žinoma, visada yra kur tobulėti ir ką plėtoti, taigi žemiau pateikiame, remiantis tyrimo rezultatais, sudarytą rekomendacijų sąrašą:

- Reikia stiprinti profesinio mokymo patrauklumą;
- Mokytojų tolimesnis ugdymas;
- Daugiau skirti dėmesio į mokyklų nebaigusių asmenų skaičių;
- Daugiau skirti dėmesio į mokyklas baigusių asmenų skaičių;
- Padidinti pameistrius priimančių įmonių skaičių;
- Daugiau skirti dėmesio į galimybes pabaigusiems profesines mokyklas siekti aukštojo išsilavinimo.

Rekomendacijos kiekvienai šaliai:

Lenkija

Santrauka

Nuomonės smarkiai skiriasi. Studentai ir jų mokytojai linkę būti labiau optimistiškais, darbdaviai ir kiti suinteresuoti asmenys nėra labai patenkinti. Daugelis respondentų akcentuoja ilgesnio profesinio mokymo su kuo ilgesne mokymosi darbo vietoje trukme poreikį, nes dabartinis profesinis mokymas yra labiau bendras ir teorinis, o taip pat mokomi įgūdžiai neatitinka darbo rinkos poreikių. Bet, laimei, visų respondentų grupių nariai nurodo būtinybę bendradarbiauti, kuriant Lenkijoje profesinio mokymo mokyklų modernias sistemas. Kadangi poreikis yra, tai reiškia, kad geležis yra karšta ir pats laikas ją kalti, t.y. kurti profesinio mokymo dualinę sistemą.

Stipriosios pusės

- Visos grupės išvelgia bendradarbiavimo ir tobulėjimo poreikį.

Silpnosios pusės

- Iš mokytojų pusės nėra realaus vaizdo apie studentų parengimą darbui;
- Trūksta bendradarbiavimo tarp mokyklų ir įmonių;
- Per trumpos profesinis mokymas;
- Neatitikimo atvejai profesiniame mokyme.

Rekomendacijos

IO1 atliktas šalies tyrimas padėjo išvelgti kai kuriuos dalykus, į kuriuos reiktų atkreipti dėmesį kuriant geresnę profesinio mokymo sistemą. Žemiau pateikiame keletą po tyrimo sudarytų rekomendacijų:

Mokykloms

Pritaikyti mokymo programas prie konkrečių darbdavių lūkesčių tam tikroje srityje:

- Ilgesnis profesinis mokymas;

- Geresnis bendradarbiavimas su darbdaviais, nustatant bendrus poreikius ir vertinant profesinį mokymą;
- Instruktorių žinių atnaujinimas.

Mokiniam

- Geresnis pasirengimas darbo rinkoje reikalingų įgūdžių ir kompetencijų požiūriu;
- Požiūrio į mokymąsi pakeitimas, kad šis taptų pozityvesnis ir atviresnis, o dalyvavimas profesiniame ugdyme – patrauklesnis.

Darbdaviams

- Rūpintis darbine atmosfera – padaryti ją patrauklia mokymuisi įmonėje;
- Įgyvendinti profesinio mokymo įmonėse efektyvumą – užtikrinti, kad studentas, būdamas įmonėje, pasiektų mokymosi rezultatų;
- Suteikti galimybę dirbti realiai – užtikrinti, kad studentų užduotys įmonėje atspindėtų realias darbinės situacijas ir užduotis;
- Bendradarbiauti su mokyklomis ir asmenimis, suinteresuotais kurti dualinę sistemą – pradėti nuo mikro lygmens: susirasti partnerius – mokyklas ir kitus asmenis ar institucijas, kurios taip pat norėtų vykdyti dualinį mokymą, ir tuomet pradėti kurti pasitikėjimą ir siekti socialinio susitarimo, kuriuo būtų galima remtis.

Asmenims/institucijoms, suinteresuotoms profesiniu mokymu ir darbo rinka

- Bendradarbiavimas tarp institucijų, pvz. mokyklų, įmonių, prekybos ir pramonės rūmų, vietinių, regioninių ir valstybinių valdžios organų.

Vokietija

Santrauka

Darbo rinkai Vokietijoje iki dabar būdinga, tam tikra prasme, paradoksali plėtra: nežiūrint į didėjantį skaičių naujai sudarytų sutarčių dėl tam tikrų profesijų mokymo, 2015 m. Vokietijoje buvo žemiausi rodikliai nuo pat Vokietijos susivienijimo. Tuo pačiu metu, atsiranda vis daugiau ir daugiau laisvų vietų pameistriams, kurias siūlo darbovietės, ir vis daugiau ir daugiau žmonių, kurie norėtų pradėti dirbti pameistriais, bet neranda tinkamos vietos. Profesijų nesuderinimo problemos priežastys:

Profesinis mokymas labai prarado patrauklumą ir daugelis jaunų žmonių jį suvokia kaip situaciją be išeities. Atsirado poreikis pilnam įvairių ugdymo sistemų pralaidumui. Tėvų vaidmuo taip pat yra problematiškas, nes tėvai maždaug 80% nusprendžia, kokią profesiją jų vaikui pasirinkti ir verčia savo vaikus rinktis tokias mokymosi kryptis, kurios jiems netinka.

Stipriosios pusės

- Užtikrinama, kad profesinis mokymas darbo vietoje yra geriausia galimybė, atsižvelgiant į technikos naujoves profesiniame mokyme, ir atitinka rinkos reikalavimus.
- Įmonės dirba su Rūmais, kuriant ugdymo rėminius planus, ir dalyvauja praktinio mokymo planų formulavime bei reaguoja į reikalavimų pokyčius darbo rinkoje.

Silpnosios pusės

- Mokymo personalo praktinė patirtis yra dalinai pasenusi, sudarant mokyklų tvarkaraščius ne visada kreipiamas dėmesys į darbovietes;
- Mokymas kartais neatitinka darbo rinkos reikalavimų;
- Specialistų poreikis auga. Silpnesnė mokinių grupė tampa bedarbiais, o dėl to atsiranda didesnis finansinės paramos poreikis ir mažesnės įmonės jos negali suteikti.
- Silpnesni studentai negali susitvarkyti su darboviečių reikalavimais. Čia reikėtų pergalvoti ugdymo turinį ir taisykles.

Rekomendacijos:

- Kadangi profesinis mokymas didžiąja dalimi vykdomas darbo vietoje, darbo rinkai tai iš tikrųjų yra ypatingai gera profesinio mokymo sistema, ypač lyginant su kitomis Europos šalimis.
- Nauji mokymo planai silpnesniems studentams – žingsnis po žingsnio galėtų būti mokoma kitų profesijų, tokių kaip pardavėjo/mažmeninės prekybos prekybininko;
- Gerinti galimybes gauti vietą profesiniame mokyme. Turėtų būti išnaudojama kiekviena potenciali galimybė; laisvos tobulėjimo galimybės – perėjimas iš profesinio mokymo sistemos į aukštąjį mokslą. Perėjimo nuo pameistrystės į aukštąjį mokslą ir atvirkščiai galimybių didinimas yra labai svarbus dalykas socialinio teisingumo ir saugumo specialistams.
- Profesinio ugdymo diferencijavimas: a) silpnesni mokiniai b) normalus profesinis mokymas c) moksluose stipresni asmenys.
- Prieinamumo prie profesinio mokymo kriterijų (skirtingų kiekvienai profesijai) kūrimas. Kiekvienas turėti mokytis to, kas atitinka jo polinkius ir kompetencijas ir to siekti įvairiais būdais bei pasiekti tiek, kiek įmanoma. Intensyvus realaus darbo, kurį galbūt mokinys gaus pabaigęs mokyklą, kūrimas ir pirmojo vertikalios karjeros kelio atvėrimas. Labai tvirtas dualinių bakaluro studijų įgyvendinimas.
- Lygios galimybės! Profesinis mokymas visiems jauniems žmonėms: parama ir pagalba tiek stipresniems, tiek silpnesniems. Profesinio mokymo sistemų pralaidumas. Įgūdžių, kurių bus reikalingi tolimesnei karjerai, pripažinimas ir papildymas.
- Geresnis profesinio ugdymo partnerių (darboviečių, mokyklų, biržų) tinklas. Daugiau papildomų priemonių profesiniam mokymui.
- Profesinio ugdymo turinio perkėlimas tam tikrose profesijose (ypač sujungtose profesijose) gali būti per didelio krūvio, ypač silpnesniems studentams, priežastis.
- Sektoriams su mažiau žinomomis ir nemėgstamomis profesijomis vis sunkiau ir sunkiau rasti tinkamų studentų.

Danija

Santrauka

Bendras šio tyrimo rezultatas yra tai, kad pasitenkinimo lygis visose keturiuose tikslinėse grupėse yra aukštas.

Be to, tyrimas rodo, kad esamas balansas tarp mokymosi mokykloje laikotarpių ir įmonėse praleisto laiko tinka visoms tikslinėms grupėms.

Apskritai tyrimas rodo, kad profesinės sistemos pozicija yra stipri ir tarp studentų, ir tarp mokytojų, ir tarp įmonių ir tarp profesiniu mokymu suinteresuotų subjektų.

Remdamiesi šiuo tyrimu, galime daryti išvadą, kad visose tikslinėse grupėse vyrauja bendra nuomonė, kad profesinio mokymo sistema mūsų krašte paruošia studentus darbo rinkos poreikiams ir suteikia reikalingus įgūdžius.

Bet reikia pabrėžti, kad šis tyrimas neparodo pilno Danijos profesinio mokymo sistemos vaizdo, todėl Danijos partneris taip pat atliko bibliografinį tyrimą, kad būtų galima pateikti rekomendacijas profesinio mokymo sistemos tobulinimui Danijoje.

Bibliografinis tyrimas

Bendras šio tyrimo rezultatas yra tai, kad egzistuoja trys pagrindiniai iššūkiai profesiniam mokymui:

- Ankstyvas iškritimas iš mokyklos;

- Reputacija;
- Pameistrystės galimybių suteikimas.²

Ankstyvas išskirtimas iš mokyklos

Nuo 2008 m. iš visų profesinio mokymo institucijų reikalaujama parengti veiksmų planus, kurie padėtų pasiekti, kad kuo daugiau žmonių įgytų aukštesniosios pakopos vidurinį išsilavinimą. Veiksmų planas tiksliai nustato mokyklų tikslus ir strategijas kiek jos numato sumažinti mokyklų nebaigusiu asmenų skaičių kitais metais. Tikslams pasiekti mokykla imasi įvairių iniciatyvų, kurios aprašomos Veiksmų plane. Kiekviena mokykla pati nusprendžia, kokias intervencines priemones reikia įgyvendinti vietos lygmeniu, kad būtų pasiektas geriausias rezultatas. Veiksmų planai padeda mokykloms susisteminti dedamas pastangas.³

Reputacija

Šios politikos iniciatyvos tikslas yra pradėti konkrečias veiklas ir iniciatyvas, norint sustiprinti profesinio mokymo reputaciją, pagerinant mokyklinį darbą mokymo kokybe, ir suteikti daugiau informacijos apie įvairias mokyklų ugdymo praktikas. Kaip pastangų sustiprinti reputaciją dalis, buvo sukurta Kokybės grupė, kuri per dviejų metų laikotarpį (2010-2012 m.m.) aplankė visas šalies profesines mokyklas. Kokybės komanda ir toliau prisideda prie mokyklų pastangų stiprinti ugdymo ir mokymo organizavimo kokybę, lankstumą, dalinai profesinio mokymo reputaciją vietiniu lygiu ir studentų išlaikymą mokyklose. Kokybės komanda skleidžia mokyklų gerą patirtį ir padeda mokykloms gerinti kokybę, sukurdamą galimybę dalintis žiniomis, idėjomis ir patirtimi visoje profesinio mokymo sistemoje⁴

Profesinio mokymo sistemos reforma

2015 m. rugpjūčio mėn. buvo įgyvendinta profesinio mokymo sistemos reforma, nukreipta į dvi aukščiau minėtas problemas. Pagrindinis reformos tikslas yra:

- Daugiau studentų privalo pradėti profesinį mokymą tuojau pat, pabaigę 9 ar 10 klases;
- Daugiau žmonių privalo baigti profesinio mokymo programas.
- Profesinis mokymas privalo rengti studentus taip, kad jie galėtų pasiekti savo pilną potencialą;
- Privaloma stiprinti pasitikėjimą profesiniu mokymu ir jo gerove.⁵

Reformos rezultatų įvertinimo dar nėra, tačiau kartu su reforma buvo duotas aiškus politinis nurodymas rasti sistemų problemų sprendimo būdus.

Pameistrystės galimybių suteikimas

Vienas iš didžiųjų dualinio mokymo sistemos problemų yra aprūpinti studentus pakankamu kiekiu vietų pameistrystei. Ši problema ypatingai pastebima recesijos laikotarpiais, kuomet įmonėms būna sunkiau samdyti studentus. Aprūpinimas pakankamu darbo vietų pameistriams skaičiumi yra esminis dalykas, kad dualinė sistema galėtų egzistuoti.

Įmonės neša didelę atsakomybę už būsimos darbo jėgos ugdymą ir todėl jos atlieka esminį vaidmenį pameistrystės galimybių suteikime. Nuo 1977 m. egzistuoja schema, kai studentą samdančios įmonės gali gauti kompensaciją už dalį sumokėtų atlyginimų. Ši schema vadinama „Kompensacijų darbdaviams sistema” (AER). Visi valstybiniai ir privatūs darbdaviai moka į AER fondą.

² Erhvervsuddannelsen - fakta og muligheder, Švietimo ministerija, 2011 m.

³ Ibid

⁴ Ibid

⁵ Profesinio mokymo ir rengimo tobulinimas – Danijos profesinio ugdymo sistemos reformos apžvalga, Švietimo ministerija, 2015 m.

Pagal 2009 m. ir 2010 m. Globalizavimo sutartis, Danijos vyriausybė sudarė keturias pameistrystės sutartis, kurių tikslas sukurti daugiau darbo vietų pameistriams ir padidinti mokyklų mokomuosius pajėgumus. Naujausia sutartis buvo sudaryta 2010 m. lapkričio mėn.. Pagal ją, siekiant sukurti 8 900 mokymo vietų daugiau negu 2009 m., pameistrystės paketui buvo skirta 2,4 bilijono kronų. Sutarčių dėka įmonėms, sudariusioms mokymų sutartį su studentu, tapo įmanoma gauti privilegijų.

Tiek mokyklos, tiek pramonės komitetai aktyviai vykdo informavimo apie pameistrystę veiklą, kad paskatintų studentus ir verslo įmones pasirašyti mokymosi sutartis. Nuo 2011 m. plėtos ataskaitose pateikiamas ir veiksmų planas, kaip bus suteikiamos pameistrystės galimybės. Pramonės komitetai turi aprašyti, ką kiekvienas iš jų daro, kad būtų pakankamai mokomųjų vietų.⁶

Stipriosios pusės

- Didelis pasitenkinimas sistema;
- Gerai sukurtas teisinis pagrindas;
- Dualinė profesinio mokymo sistema turi senas tradicijas ir tvirtą socialinį susitarimą tarp vyriausybės, mokyklų ir dalyvaujančių socialinių partnerių.

Silpnosios pusės

- Ankstyvas iškritimas iš mokyklos
- Profesinio mokymo reputacija visuomenės tarpe
- Aprūpinimas pakankamu darbo vietų pameistriams – problemos yra tiek struktūrinės, tiek konjunktūrinės.

Rekomendacijos

- Gerinti profesinį konsultavimą pradinėje ir žemesnės pakopos vidurinėje mokykloje, sutelkiant dėmesį į tai, kaip paskatinti mokinius mokytis profesinėje mokykloje;
- Profesinio mokymo sistemos reformos sisteminis įvertinimas, norint pamatyti, ar buvo pasiektas norimas rezultatas dėl ankstyvo iškritimo iš mokyklų ir profesinio ugdymo reputacijos.
- Sukurti naujas iniciatyvas, kad įmonės priimtų daugiau pameistrių, pvz. patobulinti finansines schemas ar socialines priežastis.

Lietuva

Santrauka

Dauguma profesinio mokymo programų yra mokyklinės, o tai reiškia, kad jos pradamos vykdyti akredituotose institucijose. Profesinio mokymo situacijos pakeitimui nuo mokymo mokykloje perėjimo į mokymą darbo vietoje atsirado naujos galimybės. ES lėšomis finansuojamų projektų dėka Lietuvoje profesiniame mokyme buvo įvesta pameistrystė. Pagrindinė Lietuvos užduotis yra pritraukti į profesinį mokymą daugiau studentų, labiau pritaikant kvalifikacijas prie darbo rinkos poreikių bei stiprinant bendradarbiavimą tarp verslo įmonių ir profesinių mokyklų, padidinant praktinio mokymo įmonėse dalį iki 60 % visose profesinio mokymo programose (šiuo metu ji turi būti ne mažiau 30%).

Stipriosios pusės

- Gerėjantis profesinių mokyklų įvaizdis
- Visos tikslinės grupės supranta bendradarbiavimo svarbą.

⁶ Erhvervsuddannelserne - fakta og muligheder, Švietimo ministerija, 2011 m.

Silpnosios pusės

- Teorinis turinys dažnai yra per daug bendras.
- Mokymo programų turinys yra dalinai pasenęs. Darbai keičiasi ir mokyklos su programomis turi neatsilikti.
- Personalo ar gerai paruoštų instruktorių trūkumas institucijose dažnai nulemia neadekvatų mokymą.
- Per mažai individualios paramos studentams ir paramos, orientuotos į silpnesnius studentus.

Rekomendacijos

Mokykloms

- Dėl mokymo programų rekomenduojama tartis su darbdaviais;
- Svarbu gerai paruošti parengti mokyklos pristatymą ir pasiruošti pokalbiams;
- Visiems instruktoriams reikalingas nuolatiniai naujausiomis žiniomis grindžiami apmokymai;
- Profesijos instruktoriai turėtų būti paskirti į darbo vietą visam profesijos mokymo laikotarpiui;
- Studentams reikia teikti daugiau paramos;
- Reikia įvertinti mokyklos lygį ir pameistrių požiūrį;
- Rimtai priimti grįžtamąją informaciją iš studentų ir darbdavių.

Darbovietėms

- Svarbūs gero mokymo darbo vietoje faktoriai;
- Gera darbinė atmosfera (malonūs, nuoširdūs ir norintys padėti bendradarbiai). Geri santykiai padeda lengviau įsisavinti turinį ir greičiau išmokti;
- Faktinis susidūrimas su sunkiomis situacijomis turi įvykti tik pradėjus darbus;
- Studentams reiktų duoti realias užduotis, realų darbą. Studentai turėtų pereiti per visus įmonėje esančius skyrius, kad įgytų technines kompetencijas, t.y. gautų geras galimybes įsidarbinti ir greičiau pradėti kilti karjeros laiptais;
- Reikia įvykdyti 100% numatytų mokymų. Darbdaviai turėtų ruošti studentus profesijai nuolatos, o ne tik tada, kai reikia užpildyti spragas, į darbą neatvykus kvalifikuotiems darbuotojams;
- Mokymasis per darbą ir veiklą;
- Bendradarbiavimas su visomis institucijomis. Intensyvus bendravimas tarp mokyklos ir darbovietės, greitas perėjimas nuo teorijos mokykloje prie praktikos įmonėje;
- Įmonės turėtų dalyvauti kuriant ugdymo planus ir sudarant praktinio mokymo planus ir reaguoti į pokyčius / progresą;
- Pagalba ir parama. Reikia gerinti pedagoginį požiūrį į stojimą į profesines mokyklas.